

Uus Loomistöö

Rahwahariduse kommissariaadi rahvuswähemuste osakonna
Eesti sektsiooni kuukiri.

4

Reedel, 15. aprillil 1921 a.

№ 4

Kool ja elu.

Mis on meie koolis on aknad kattaesed, tuul
lööb tubades, ahi on lagunenu ja
küttes, meie kool on sagedasti küt-
mata. Mispärast? Majanduslik lagu-
nemine on suur, õige palju takistab
ta joondeseadmises, õige palju on
raske muretseda jne. Kuid puid on
sagedasti võimalik muretseda, ahju
parandada samuti. Milles on siis
wiga? Nähtawasti tuntakse meie kooli
wastu wähe huwi, peetakse temast
wähe lugu. Mispärast? Kas ehk see-
pärast, et kool praegusel kujul wähe
rahuldab neid nõudeid, mis on koha-
likel elanikel, kas ehk seepärast, et ta
ei ela nende huwidega, mis erutawad
kõiki, kas ehk seepärast, et ta on lah-
tistud ühistondlikust elust? Opetaja
nälgeb, sagedasti isegi walmistajais
kubermanges. Mispärast? Nähtawasti
ei tunne talurahwas, et ta toimetab
wastutawat tööd. Muidu nad ju
toetaksid teda, muidu nad ju ei laseks
teda nälga surra ega wiletsuses hin-
gitseda.

Ei ole ialgi olnud sõberduft tead-
misjanu, mis on praegu, ialgi pole
olnud seesugust püüet mõista kõike,
mis tehakse ümberringi, arusaada,
mis tehakse sinuga; mis pead sina
tegema; leidma oma koha kaasfist
tekkivate müraakate ehitustöös, teadma,

mis on need müraakad, mispärast
häwitatakse minewit? Ja kes siis
külas, selles kõrwalises urfas, kuhu
agitaator pilku ei heida, ehk kuigi
sõidab aastas korra, kes muu kui
õpetaja võib aidata, seletada, juhata-
tada ja ettelugeda? Ja on palju,
millest kõnelda, westelda, järele mõelda.
Üksteise järele peetakse „nädalid“
(talupoja, punasewälase, laste näda-
lid), üksteise järele antakse dekreedid,
wiitakse ellu seni nägematud organi-
satsioonid (rahwamajanduse, nõuko-
gud). Kõik need nähtused, nagu sõdagi,
kõõbitohustus ja wiljaandmise sun-
dus, puudutawad igat täiskaswanud
inimest kogu rewolutsiooni perioodi
jooksul ja kõik see erineb üksteise
järele nõnda, et tollest arusaada kõr-
walise abita pole mingit võimalust.
Seda abi peab andma õpetaja. Ta
peab ettelugema, seletama, arusaada-
waks tegema, ta peab kõmbama kõiki
kõnelusse, nõu andma kuidas asja
kallale asuda. Koostakse uus elu. Orga-
niseeritakse miitingud, parteita konwe-
rentsid, noorte ühingud, aga kool
waikib, kool on tegewusetu — tema
seinte wahel peawad organiseeruma
noorte ühingu komiteed, temasse peab
woolama noortegugi, ta need, kes temas
ei õpi, temas peab kokkufututama

parteiu konverentsid, ta peab osavõtma mittingute organiseerimises, vastu võtma lektoreid jne., ta on pea alms punkt külades, kus võib ja peab tutsuma ühiskondlik elu. Kool peab algama elu. Kool peab saama sotsiaalses keskkohaks. Opetaja peab saama ühiskondlikuks töötajaks. Üksnes sel tingimusel on võimalik töökool, üksnes sel svingimusel võib kooli tege lane õigesti arvesse võtta lapse muljeid ja huvisid, sest nad kujunevad tähtsal määral tööst, ümbritsevat elu tähelepanekute, vanemate kaaslaste ja omaealiste kõnelustest ja mõtetest. Ja jällegi seesama petrooleumi, riide andmine, sunduslik viljavõtt, rahvamajanduse nõukogu, sõda, tööriistad, hangeidamine, tööliste nõukogud jne. erutavad last ning kui see kõik astub kooli seinte vahele, algab kogutud muljete väljatöötus ja omandamatu, tähelepanematu ning järele mõtlemata tundma õppimine — üksnes siis, võib välja algab kooli õigine tööstuslikule. Aga see on arusaadav ja lähedane talupojale — see on tema igapäevsed küsimused — ja seesugust kooli mõistab ta ja hindab, seesugusele koolile annab ta kõik, seesuguse kooli ehitustööst võtab ta osa. Ta ise saab tundma, kuidas ühendusest kooliga ta ise kaswab. Ja kui tema laps koolis uurib küsimusi tollest, kuidas paremini maad harida, ehk millega võib aidata antud rahvamajanduse nõukogu, ehk kas võib valgustada küla elektriga, kasutades rahvamajanduse nõukogu jaama, tunneb talupoeg, et kaswab ilmsord, mis parandab ja tervendab elu. Aga kool peab, tutvustades teaduse viimaste mõitubega, tehnika imebega väljamaal ja meil, — alatafa seadma küsimuse sellest, mis tuleks teha, et tõsta kohaliku elu järgmisele astele — üksnes seesugustel tingimustel läheda ta eluga ühel tasapinnal. Pole vaja

rääkida sellest, et külaellu võib juba praegu wia suur hull parandusi, andes teadmisi, häwitades aastasadast tekkinud eelarvamisi. Jattub meele tuletada, kuidas Ameerikas lasteklubide ja koolide taudu imbutasse elanikele tarwilisi teadmisi termishoiust, toiduvalmistusest, puhtusest; jattub meele tuletada, et Ameerika peab laste põllumajanduslike klubid paremaks abinõuks loomatkasvatuse, põlluharimise jne. üle teadmiste laiaili laotamises. Nõnda peab zhitatama töökool. Nõnda ehitub ta, kuni viimaks saadakse aru, et kool ellu võib teadmisi, et waja oliwitatama käsitada abinõusid selleks, et teha teda kommuniitliku hariduse riistaks. Selleks on waja kogu Wene maal organiseerida seeria kutsuseid nõukogu ehitustöö ja ühiskondlikkude küsimuste asjus, warustada igat kooli kohase kirjandusega ja ajalehtedega, teha igale koolitöötajale kohuseks juhtida haridustööd elanikkude keskel ülaltähendatud waimus, seada kooli kohaliku parteikollektiivi kontrolli alla, tõmmata koolitööse kohalik naisorganisatsioon, noorte ühingud jne. Kuid pääle külakoolide on nüüd külades pillatud hull koolikommune, lastemaja härraste mõijates, willades, lossides. Ja seda, mis ei suuda teha harilik külakool, võib täita lastekommuun. Ta peab saama keskkohaks mitte üksnes kohaliku küla elanikele, waid ka walla, piirkonna õpetajatele. Ta peab reguläärjelt koku tutsuma ümbruskonna õpetajad ja nendega koos harutama pädagoogilist ning ühiskondlikke küsimusi. Ta peab nende ette seadma küsimuse tollest, kudas selle ehk teise grupi, esimehe ehk teise järgu tööd lähema 2—3 kuu jooksul korraldada õigesti. Seetarwis on waja hoolsalt uurida walla olu, selgitada, mida toimetawad elanikud, kas on olemas kodused käsitööd, rahvamajanduse nõukogud, wabrikud, teha-

See jne. Seepärast waja tömmata sellesse tööse lapsi, et lastekommun saats sotsiaalselt keskkohaks.

Rahilemata peab olema lastekommuunas raamatutogu, mis teenib kommunaat, koolitöötajaid ning elanikke. Sellest tööst peawad aktiivselt osa wõtma ka lapsed (raamatutogu peab, muidugi, olema wäliskooli oja-sonna arwel ja tuuluma üleüldisise wõrku). Koolikommunaal on plakatid, grammofon, ta organiseerib lugemistoat, alaealiste ringid, korraldab näitemänge, organiseerib lugemisi, wõtab osa kirjaostamatuse liikwibeerimisest, alaealiste jaoks algkoolide organiseerimisest, samuti diendab tema eakur-foonilise bürooga (juhtumusel, kui kommunaal on suure linna läheduses) ja saadab reguläärset sinna küla alaealisi teadmiste täienduseks. Nõnda „tungiwad“ lastekommuuna ellu wäliskooli ülesanded, lastekommuunalaiendab oma seinad ja kogub endasse täiskaswanud elanikkude hulga ja ühtlasi astub ta wälja oma seinte piiridest tolleks, et teha oma tööst koolitööd. Lastekommuunal saab sotsiaalselt keskkohaks. Weel laiemaks, teeru-

liemaks ja sügawamaks rullub see töö juhtumusel, kui kool asub rahwamajanduse nõukogus. Töö wõimalusi saab rohkem, abi elanikele reaalselt, töö koolis selguneb. Lastekommuunal tekivad loodusjõuliselt. Haridusotakonnad saadawad weel tänini sinna juhustliku waliku õpetajaid. Teg on seda nähtust lõpetada, tarwis on lastekommuunade ette seada ülaltähendatud ülesanne, saates tema lahenduseks paremaid koolitöötajaid. Aga kuni seda weel pole, ei ole lastekommuunal masšis weel seotud eluga. Teg on käsil wõtta abindusid selle sideme joondeeadmisest. Tõsi küll, ta nüüd mõned koolikommunaad lähewad sel teel. Wõib, näiteks, tähendada hariduse rahwatommissariaadi lastekommuunal (A. Steinberg, Laiba). Tal läks londa laialt arendada tööd selles sihis (waata minu kirjutust). Aga seni on see ainus. Kuid ta peab muutuma sadandeiks ja tuhandeiks, iga kool peab tegema seesugust tööd, tolleks peabki olema silitud haridusotakondade jõupingutused.

W. Schulgin

Füüsiline kultuur — nõukoguriigi ja kooli põhiülesanne.

Atuult waimu ja teha poolest terve rahwapäiw saubad pihada sotsiaalse rewolutsiooni wõitustid ja lähes julgesti kommunistidele.

(Terwisohu rahwatommissariaat laste terwisaitse ajatonna loojung.)

Welle on waja täiswärtuslik int-mene, kellel töid organid ühetasajelt ja digesti arenenud ja suudawad kõige wäheima jõutulutusena täita kõige suuremat tööd kõige lühema aja jooksul.

Wisajugune suur töowäli sejab alles ees terwisohu rahwatommissariaadil, hariduse rahwatommissariaadil ja üle-üldise wäesppuuse ametkohal, kes huwi-

tatub lastwano rahwapäiwse terwisest ja kaswatusest, et seda asja seada digele teele ja saada jaatwaid resul-taate tema füüsilise arenemise wallas. Kuid algus tuleb panna ja algus on juba pandud sellega, et laste terwis-kaitse otakond peab süstiliselt kutsuuri oma pöhitööks: kaitsta terwisit wõima-likult üksnes wende abindudega, wä-

ära hoiavad haiguse, aga teesuguseks abinõuks ongi füüsiline kultuur.

Kodanlikult ilmtooralt jaima waba-riigi täiskaswanud töörahwa ja kaswama rahwapõlwe, kellel pole teadmisi töö ja füüsiliste harjutuste kasust. Töö, kui terwise kõige mõimjam tegur, seati tsaritslikku korra ajal töötaotsetele vastu nagu raske ite. Osalt oli teesugune wastuseadmine ka põhjendatud, sest töö wabrikutes ja tehastes, tööliliste tarnamise tõttu wabrikantide poolt oli wõesti ülejõu käin.

Mõnoluguwabariit peab kaswama rahwapõlwe ümberkaswatama, looma waate töö kohta, nagu füüsilise arenemise kõige wägewama teguri kohta. Mitte tööta loelemises pole terwise pant, waid õigesti mõistetud ja mõistlikult organiseeritud töö. Wabrikutöö, alles spetsialiseeritud, on tahtmatalt ühefalgne. On waja mõnesugust liisatemale selleks, et harjutada meie teha, need orgaanid, millised antud töö liigis ei leia harjutust. Teesugusteks ametilutse ühefalgjuse parandajateks ongi: sport, gümnaastika, etkursioonid, laagri elu jne.

Mõnolugu-Benemaa proletariaat wõttis wõimu oma kätte oktoobripäiwil 1917 aastal. Väis mõõda juba kolm aastat ja ta seadis efile löökülesanded: wõitluswäerind kodanlusega ja tööwäerind. Ta wõitleb eduga mõlemil wäerinnul. Wõota on, et sõjawäerind warsti liikwäeritakse. Tuleb rawitsebada haawu, mis löõdud pingulise jõutulu- tusega. Kuidas seda saawutada? Üks- nes füüsilise kultuuri teel, mis kindlustab kaswama rahwapõlwe õiget füüsilist arenemist ja täiskaswanud töörahwa termist.

Wääratu suured ülesanded seifawad noorsoo ees: wõitlus ilmsõja ja kodanluse poolt meile päälisunnituid kodu- sõja tõttu lagunenud majandusega, uue majandusliku korra joundeseadmine, hariduse ning termistaitse wäerind

uues laialises walgustuses. Täitmisel on waja jõude ja nende jõudude halli- lat töölis-proletariaadi kätes.

On tarwis, et kõikide tähelepanu, kes kutsuud seisma revolutsiooni wahi- postil, oleks pöördud uuele alale — alaealiste tööliliste kui sotsialistlikus ehi- tustöös lähemate tööliliste füüsilisele arenemisele ja loogu proletariaadi — wäitjelt kuni suureni — füüsilisele kul- tuurile.

Siin juba organiseeris terwise rah- wafommiswariaadi juure afutatud laste ja kaswama rahwapõlwe termistaitse osakond, lähedas loostöös noortehingu komiteega, erilise alaealiste termistaitse alamofakonna. Üleüldisel wäeõppusel on eelkutselises ettemalmistuses liikwä- mas orgaan füüsilise kultuuri wiimiseks alaealiste keskele.

Tarwis ainult, et füüsilise arene- mine, nagu kehaliste harjutuste resultaat, oleks wõetud kaalu ning rinna ümber- mõõdu kaswu arwesse. Tarwis on see arwesse wõtmise alaealisele endale, et ta ei heidaks kõrwale füüsilist kultuuri, niipea, kui lõpetab eelkutselise ettemal- mistuse. Tarwiline on kaalumise, rinna ja kaswu mõõtmine ka selleks, et jälgida, kas dieti on korraldatud füüsi- line kultuur. Arstidele enam kui kelle- gile muule on tutaw, et kuritarwidus füüsiliste harjutustega wiib otse was- tandile resultaabile — kaalu langemi- sele, füüsilise arenemise peatusele.

Füüsilise arenemise on, otjustades kaswama rahwapõlwe termistaitse wae- tepunktilt, pandud liikwäimas terwen- duse tegur ja jamuti wõimas revolutsiooni tegur. Sga klassi üskitu liikme elu wäärtust määrab ära see ajalooline osa, mis langeb tema osaks.

Benemaa töölilisteklasse on üleilmse proletaarje revolutsiooni esküüt. Teba peab hoidma, hoidma esküüt haiguse eest. Selleks aga saab proletaarne lapute juba häälit pääle, isegi juba

ematus profetaarsete mõmuorganide isearalise hoolitsuse osalisets.

Laps pole enam perekonna smandus, nagu tobanilikus ühiskonnas. Ta on kogu riigi päralt. Riik peab hoolitsema tema dige füüsilise arenemise eest hällist pääle kuni täiecalisets saamiseni. Selles on proletariaadi mõidupant.

Füüsiline arenemine on ka psüühilise arenemise kogujaots, luues hästi-arenenud tundmise orgaane — nägemist, kuulmist, tundmist, tööstuslikku harjumust, läte osavust, tugevat tahet, kartmatust, harjumust mõita talistust spordi harjutustes. Et kõit need oma- duseb ole ka psüühilisteks põhjomadus- tets millele toeneb tulewiku inimene — rewolutsionäär? Sellitawus, mõimetus mõitlusets — seejugune on mammapo- juteke tobanilik kultuur. Mõutoguwaba- riit karastab noort rahwapõlwe füüsi- lises kultuuris, kuid see kultuur on mitte ainult keha, waid ka waimu kul- tuurits. Mõutoguwabariit tahab jaawu- tada proletariaadi kestel seejugust ter- wist, füüsilist ja psüühilist arenemist, et muisjete roomlaste loosung — ter- wes kehas on ka terve waim — muu- tuis loosungits — terwes kangelasitus kehas on ka terve kommunistlik waim.

Kes siis peab olema tõmmatud Mõu- logu-Wenemaa ees seiswa tolle mää- ratu juure ülesande teostamises? Arstid, kes töötawad laste terwiskeitse wallas ja pädagoogid, kelledele usal- datakse kaswawa rahwapõlwe jostsi- aalse kaswatusse suur ülesanne ning alles kolmandal järjekorral — spor- distajad, keda üleülbise wäeõppuse poolt tõmmatud eelkuseelisi õpetama.

Ometi waja awalikutl tunnistada, et füüsiline kulnur on jäänud warju, sagebasti isegi koguni kõrwale meie kooli waatepitriist. Ja see hoolimata tollest, et kooli uuenduse loosungits mõutogutorra juures oli ühine töökool.

Tõõ wiitakse kooli enefeteenimise kujuk. See kõige tänamatum ja pädagoogilist

wähewäartuslik töõlaju ei funda mitte üksnes ammutada, waid isegi mitte lähenbada füüsilise kultuuri tollele mõistmisele, mida peab ellu wiima mõutoguline kool.

Tõõi küll, kongressidel: esimesel üle- wenemaalisel hariduse kongressil 1918 a. ja kõigil kolmel kooli terwishoiu hing laste terwiskeitse kongressidel, kuhu kogusid kogu Wenemaal laste terwis- keitse wallas töötawad arstid (20. märtsil 1919 a., 21. septembril 1921 a.) oli füüsiline kultuur oma kõige laiemas mõttes tähsjalt harutusel, kuid praktikas ei nihtunud asi palju edasi.

Arstid ei leidnud elawat wastulaja pädagoogide poolt, ja kool, nagu ka kõit teised lasteasutused, jäi füüsilise kultuurita. Waja käesolewal ajal kooli kõige löõksamats ülesandets seada füüsi- list kultuuri. Arstidel ühes üleülbises wäeõppuses töötawate instruktorigega waja korraldada laste terwiskeitse alamofakondade juure füüsilise kultuuri kursuseid, olgu wõi üheteulisi, päd- aagoogide jaots, kuhu igast maakonnast ja kubermagu linnade igast laste asu- tusest tuleb delegeerida üks ehk kaks koolitegelast. Et delegeeritaw oleks kursuste töõ jaots kindlustatud seis- korras, waja lomandeerimist toimetada militariseerimiskorras, warustades neid töõnustikke lisatoiduportisuga.

Seejugustel kursustel pannakse alus pädagoogilisele, järjelisele, ka ainsale füüsilise kultuuri digele walgustamisesse tema masjilise käsitusse sihis. Muu- dugi, jõud, kes töötawad nüüd eel- kuseelises ettemalmistuses, mõiwad ka saada tõmmatud töõle laste asutustes, kuid selleks on waja üleülbise wäe- õppuse instruktorigele anda tarwilisi pädagoogilisi ja terwishoidulikke tead- misi. Kui 16—18 aastases eas on instruktorigil tegemist füüsiliselt juba kujunenud alaealise organismiga, siis 8—16 aastases eas on meil kõige laadetawam periood, mil õstamatu

neis ja nende juure üle läheks, selges arusaamisega nende võrdluskust vahetorkraft wanade mõttudega, tuluhest, mis on meeter-mõttudel wanadega võrreldes ja lõpuks sellest, milleks äidse waja on niisugust mõttude süsteemi wahetamist. Praeguse kirjanduse laudu wahaks meie lugejaid meeter-mõttudega lähemalt tutmuistada ja neile võimalust ja hoogu anda uuele mõttude süsteemile end ettewalmistada, mille tõttu pärastpoole palju raskust ära jääks, nii igasübe isiklikus, kui ka ühistondlikus majapidamises.

Mõttude süsteemi wahetajunemine algas äsikutu rahwaste juures pikkuise ja raskuse (massi) mõttudega. Piisut korwale talubes, pööraks meie tähelepanu selle pääle, et tuntud mõttude, nagu nael, puud, kilogramm ja teiste nimetamine raskuse mõttudeks, teaduslikult mitte õige pole. Neid mõttusid peats dieti nimetama massimõttudeks. Wahe raskuse ja massi wahel seisab selles, et teha mass on muutumatu suurus, kuna teha raskus muutum on; näit. maatera naba lähibal on üks ja sama teha alati raskem, kui etwaatoril. Raskus on jõud, millega maatera kehafid ligi tõmbab, mass on teha tihedus, mis suuremat ehk wähemat jõudu tarwitab, et teha seisjalust liikuma panna. Et aga massifid raskuste abil võrreldakse ja nimetus — raskuse mõttud — igapäewses elus on tugewasti sisesejuurdu nud, siis tarwitame seda nimetust ebasü, kuid seda filmas pidades, et kui tõne teadusliku laabi kannab, siis grammi j. t. nimetamine raskuse mõttudeks, suur elstus on.

Etalgul tarwitas inimene pikkuise mõttudena oma teha liikmeid, kust ka paljud nimetused weel on järeljäänud: näit. jalg, küünar j. t.; sõrme püssus, juukse karwa jämedus jne. tähtsib samuti mõttude kohuseid. Raskuse mõttude äksufels wõeti mõnitõrb

minoisuguse kims, teatud arwu milja terade jne. raskus ja võrreldi nendega teisi kehafid. Igal rahwal olid omad mõttud, mis sawa aega täitja torraldamatu olid oma wäärtuse ühtluse poolest terwel maal. Seepärast oli wõimalik, et tolli-ehk ialapikkus, naelalise wihi raskus jne. ühes maanurgas-ühesuuresed polnud nendefamade üksustega kusagi mujal maanurgas. Hiljem tunnistafid riigivalitsused maksmaks teatud üksuste proowid, mille järel kõil teised äksused pidid saama ühesuureseks tehtud. Nii näit. määrati Peeter Suure aeg kindlaks sülla pikkus — 7 inglise jalga ja hiljem tehü afadeemiku Dupperi tellimise pääle Inglismaal süld, mille järel Wenemaal 2 loopiat walmistati, 1 platinast ja teine rauast — a. 1835. Need proowid on alal mõttude ja kaalude palatis. Naela proow walmistati a. 1747, mis süäljamas alal hoitatse. Carnafid üksuse proowisid nimetatatse harilikult etalonideks.

Kuni mõttud pöörasjalikult kaulpemisefi ülesandeid täitsid, seni ei teinud just ijeäransis suuri tatistusi see, et igal rahwal omad mõttud olid. Kuid teaduse edenemiseega, kus pea iga küsimuse juures kalkuleerida ja rehtendada tuli, nagu süülitas, keemias j. t., läks mõttude mitmekesisus rahwasmahelises mõttes tülitaks ja ajawitlikuks. Pääle selle on etalonid iseenesest muutuwad, nii kuumuse (temperatuurri), kui ka kulumise mõjul. Teadus, mis seadusi ja tõdesid otsib, mis peawad olema alalifelt jäädawad, nõuab omis mõtmistes suurt täp-pääksust, ja ei saa tarwitada üksusi, mille wäärtus ajajookul muutuda wõib. Selle tõttu hakati mõtlema, kuidas mitmete rahwaste mõttusid ühtlustada, rahwasmahelisi mõttude süsteemi maksma panna.

Wihisugune liikumine algas Prantsusmaal XVIII aastajaja lõpul, aastat

20 enne Suurt Prantsuse revolutsiooni. Peeti ühelt päätingimuseks jeda, et pikkuse mõtude põhiküsus oleks loobuses, kust alati võimalik oleks tema diget suurust kätte saada. Teiseks päätingimuseks uute mõtude süsteemi juures oli mõtude vahelordade lihtsus. Kui meie viimase punkti seisukohast praegust wene mõtude süsteemi vaatame, siis leiame, et mõtude vahelorrab dige mitmetelised on: näit. 1 süld = 7 jalga = 3 aršinat = 84 tolli; 1 aršin = 16 weršokki = 28 tolli. Nagu näha, on vahelordade määrarvud — 7, 3, 84, 16, 28 dige juhustitud ja mitmesugused, mis on raste meelepidada ja tülitas mõtude ümberrehendamise juures.

Punkti kohta, mis sugust pikkust loobuses uue süsteemi aluseks võtta, tehti mitmed ettepanekud. Viimaks anti see küsimus otjustamiseks isearalisele komisjonile Prantsuse Teaduste Akadeemia juures. Komisjonis töötasid tuntud tolleaja teadlased Lagrange, Monge, Borda jg t. ja jõudsid 1791 a. otjusele, et kõige kohasem on võtta uue mõtude süsteemi aluseks $\frac{1}{10.000.000}$ osa maatera meridiaani weerandist ehk Ewbrandist. Meridiaaniks, nagu teada, nimetatakse ringi, mida mööda mõeldaw lapp-pind, mis maatera põhja ja lõuna nabadest on läbi sihitud, maatera pinda lõikab. Rahvuslik kogu (Assemblée nationale) kinnitas selle ettepaneku ja samal aastal tehti kohuseks kahele teadlasele (Delambre ja Méhène) ära mõtta meridiaani osa Dünkirchenist Pähja-Prantsusmaal, kuni Barcelonani Hispaanias, umbes $9\frac{1}{2}^{\circ}$ laiuses. (Sellesama meridiaani pääl, mis nimetatud punktidest läbi läheb, on ta Pariis). Revolutsiooniliste sündmuste tõttu jäi see töö ajutiselt seisma ja mõne

aasta pärast lõpetas uuesti walitud komisjon mõtmise ära. Mõtmist toimetati tolleagsetes prantsuse sõl-dades ehk tuaafides (toise). Uuele pikkuse mõõdule anti nimetus meeter (mètre), valmistati tema etalon ja 22. juunil 1799 tunnustati ta walitjuse poolt seaduslikuks.

Meeter-mõtude vahelorrab otjustati määrata kümnitarvulised. Mõtudele, mis meetrist suuremad, anti nimetused dekameeter = 10 m. hekto-meeter = 100 m. ja kilomeeter = 1000 m. Vähematele mõtudele anti nimetused: desimeeter — $\frac{1}{10}$ m., sentimeeter — $\frac{1}{100}$ m. ja millimeeter — $\frac{1}{1000}$ m. Meetri pikkus wene mõtudes on ligi $\frac{47}{100}$ silda (0,469"), $22\frac{1}{2}$ weršokki ehk $89\frac{1}{10}$ tolli (39,37"). Kõige sagebamini tarwitatakse pääle meetri sentimeetert (0,39 tolli) ja kilomeetert (0,987 wersta).

Raskuse ühuseks võeti 1 kubit desimeetri wee raskus 4 kraadi juures Belsuse järele, kus wee tihedus kõige suurem on. Selle raskuse äramääramiseks waliti kolle komisjon, keswre — Ginot juhatusel, kes mõtmiste waral kilogrammi raskuse selgeti tegi. Esimese kilogrammi etaloni valmistas platinast prantsuse mehaanik Fortaine. $\frac{1}{1000}$ osa kilogrammist nimetatakse grammiks. $\frac{1}{10}$ grammi nim. desigrammiks, $\frac{1}{100}$ gr. centigrammiks ja $\frac{1}{1000}$ gr. milligrammiks.

Ühuseid grammist kuni milligrammini tarwitatakse pääasjalikult teaduses. Kilogramm kaalub umbes 2,44 naela. Suuremate raskuste mõtmise juures tarwitatakse tonn't mis on 1000 kilogrammi raste. Tonn kaalub umbes 61 puuda. Meetri tonni ei pea segama inglise tonniga, mis weidi raskem on ja umbes 62 puuda kaalub.

Wandade mõõt meetri süsteemis on aga ehk 1 ruut-dekameeter; tema

suurus on umbes 22 ruttisalda. Pääle aari tarvitatakse veel hektaari = 100 aari ja tsentaari = $\frac{1}{10}$ aari. Hektaar läheneb wene tiinule ja on ligi $\frac{1}{10}$ tiinu.

Puid, liitwa j. m. j. mõõdetakse steerides. Steer on 1 kubil-meeter. On veel tarwitusel defasteer = 10 steeri; Defasteer wastab ligikaudselt meie kubisjullale (1 defasteer = 1,03 kub. süda).

Wedelikke ja wilja mõõdetakse liitretes. Diiteri mahutus on 1 kubil detsimeter. Pang mahutab eneses ligikaudu 12 liitert (1 pang = 12,8 liitert). Suuremad mõõdud on dekalitert = 10, hektolitert = 100 ja kilolitert 1000 liitert. Wähemad mõõdud — detsilitert = $\frac{1}{10}$ —, tsentilitert = $\frac{1}{100}$ ja millilitert = $\frac{1}{1000}$ liitert. Hektolitert on pisut vähem kui $1\frac{1}{2}$ riia wassa (1 hektol. = 1,42 wassa).

Tsetwerikus on umbes $2\frac{1}{2}$ dekalitert (1 tsetwerik = 2,624 detaliit.)

Prantsusmaal on ka rahauksused meetri süsteemi järele seatud. Põhiüksus frank wastab 5 grammi hõbeda wäärtsusele, mis sisaldab 90% puhast hõbet ja 10% waski. Niisugusest materjalist walatakse 5 frangilisi hõberahasid. $\frac{1}{2}$ fr., 1 fr. ja 2 fr. hõberahasid walatakse odawamast mater-

jalist, mis sisaldab puhast hõbedat 88,5% ja waski 16,5%.

Sulbrahad on 5, 10, 20, 50 ja 100 frangi wäärtuskirud.

$\frac{1}{100}$ frangist on santiim. 1, 2, 5 ja 10 santiimilisi rahasid walatakse bronzist.

Eht kull 1799 a. meeter-mõõdud Prantsusmaal maksuaks tunnistati, kulus veel ligi 40 a. ära enne, kui nad tegelikult saäl maksma hakkasid. 1. jaanuarist 1840 a. on meeter-mõõdud Prantsusmaal ainumaksuad, Meetri süsteemi tulust ja rahwuswahelist iseloomu ära nähes, wiisid ka paljud teised riigid omal meetrisüsteemi ellu. Praegu tunnistanud teda ainumaksuaks pääle Prantsusmaa veel Belgia, Hollandi, Itaalia, Austria, Saksamaa, Daani, Rootsi, Schweitzi, Hispaania, Portugaalia, Türgimaa, Egiptus, Soome j. m. m. Endine wene maksus lubas meetri süsteemi tarwitada (seadus 1899 a.), kuid ainumaksuaks teda ei tunnistanud. Praegune töörahwawaliisus astub ka sel alal rahwuswahelisele teele ja, kuna wene teaduses meeter-mõõdud juba lüüa aega ainutarwitamise õiguse on wõitnud, saamad nad warsti ka teabewahetuses, tööstuses ja igapäises elus omale ainuõiguse.

W. S. F. N. W. mitte Wene keelse rahwaste haridustöö korraldamise projekt

wastu wõetud komisjoni istangul 22. märtsil 1921 a.

A. Nõukogu.

§ 1. W. S. F. N. W. mitte Wene keelse rahwaste haridustöö õigele alusele seadmiseks ja juhtimiseks korraldakse rahwahariduse komisjariaadi kolleegiumi juure rahwaste haridusnõukogu.

§ 2. Nõukogu ülesanded on:
) Nõukogu võib ellu oma õhtuõige

taudu tekkohas ja lohtil rahwahariduse komisjariaadi korraldused mitte Wene keelse rahwaste hulgas neid korraldusi kohasets tehes W. S. F. N. W. elanikkude rahwaste teele ja eluwiihise iseadrustele, juhib ühe üldises ulatuses ühikutute rahwaste haridusajutuste tööd ja esitab neid oma esitaja laudu rahwahariduse

kommissariaadis. h) Nõukogu sead omale ülesandeks sidet luua ja haridustööd koostöös teha rahvusliste maaoludega ühelt poolt ja rahvusliste büroodega teiselt poolt.

W ä r t u s punkt b) juure:

Sidet luuakse autonoomsete maaoludega rahvahariduse kommissariaadi kinnituse ja autonoomiliste wabariiklega ainult ehitajale W. S. J. M. W. rahwahariduse kommissariaadi koostöösle põhjal vastawate wabariikide hariduskommissariaatidega, kui meie föderatsioon hulla kuulumatega ja meiega sõbralises mahetortas olewatega.

§ 8. Nõukogu liikmeteks on haridustööd rahvuslikkude büroode juhatajad. Väike selle wõtawad nõukoguist osa nõuandwa hädalidigusega: a) autonoomsete wabariikide ja oblastide ehitajad, b) rahvuswähemuste büroode juhatajad pää- ning teistwalitustes.

§ 4. Nõukogu eesotsa seatakse esimehena rahwahariduse kommissariaadi kolleegiumi liige ja tema juure nõukogu poolt nimetatud ning rahwahariduse kommissariaadi poolt kinnitatud kolleegiumi esimehes asetäitjast ning kolmeid liikmeid.

§ 5. Nõukogu istanguid peetakse mitte harvem kui üks kord kuus.

§ 6. Nõukogu istanguid kuulatakse rahvuslikkude teistbüroode juhatajate ning pää- ja teistwalitustes olewate rahvuslikkude teistbüroode juhatajate aruandeid, wõtabatakse läbi rahwahariduse kommissariaadi pää- ning teistwalitustes projektid ja plaanid, teistbüroode torra tehes neis noid eht teisi muutusi, parandusi eht täiendusi, mida nõuandwad haridustööd isearadused rahwuste keskel, samuti projektid ja plaanid, mis ettepanud ühikute rahwushüroode, nõukogu kolleegiumi eht nõukogu enda poolt.

§ 7. Nõukogu kolleegiumi juure organiseeritakse sekretariaat ja tarwiline tehniline apparaat.

B. Üks pää- ning teistwalitustes.

§ 8. Rahvuswähemuste nõukogude organisatsiooniliseks sidemeks pää- ning teistwalitustega ja praktiliseks töös nendes organiseerib nõukogu: a) pääwalitustes rahvuswähemuste büroo, aga akadeemilises teistwalitustes ekspertide büroo ning tarwiduse järele ka erilise komisjoni.

Jga rahwuslik teistbüroo loab rahwushüroos organid oma töölaluse ning iseloomu kohaslt.

§ 9. Rahvuswähemuste büroo juhataja pääwa itlustes ja ekspertide büroo esimehes akadeemilises teistwalitustes juures nimetatakse rahvuswähemuste nõukogu poolt.

W ä r t u s. Rahvuswähemuste büroo juhatajad kuuluvad sellekohase pää- eht teistwalitustes kolleegiumi nõuandwa hädalidigusega.

§ 10. Rahvuswähemuste büroode juhatajate kohuseks pää- ning teistwalitustes on ühikute rahwuste tööd ühendamine, pää- ning teistwalitustes ehitamine, samuti hoolitsemine nende rahwuste haridustööd eest, teisel pool omi ehitajaid antud pää- eht teistwalitustes.

§ 11. Rahvuswähemuste töötajad pää- ning teistwalitustes kuuluvad sellekohaste pää- ning teistwalitustes teenijate hulka, kuid rahwuslikel teistbüroodel on õigus ära kutsuba omi töötajaid.

O. Rahvuslikud teistbürood.

§ 12. Ühikute rahwuste kultuurharidusliku tööd juhtimiseks ja ühendamiseks organiseeritakse haridustööd teistbüroo (haridustööd Väti teistbüroo, haridustööd Juudi teistbüroo jne.).

M ä r k u s 1. Rahmuse gru-
piliist liikumist lihtselt orgaanilis-
lubatakse üksnes üffikute rahmuse
maha kalluleppe järele.

M ä r k u s 2. Grupiliste rah-
musliikude ühenduste büroo juha-
tajad võivad rahmahariduse kom-
missariaadi kolleegiumist osa võtta
nduandma hääle õigusega, kusjuu-
res iga ühenduse jaoks on tarvis
rahmahariduse kommissariaadi kol-
leegiumi isearalisi määrusi.

M ä r k u s 3. Grupiliste ühen-
duste esitajad paa- ning keskvalit-
sustes võivad sellekohaste kolle-
giumide tööst osavõtta nduandma

hääleõigusega, kusjuures iga gru-
piliise ühenduse jaoks on vaja
sellekohase paa- eht keskvalitsuse
kolleegiumi isearalisi määrusi.

§ 13. Iga rahvusbüroo tekitab
koos juhatajast, rahmusvahemuste
nduajaga liikmest ja teatud rahmuse
kollektiivide esitajast paa- ning keske
valitsustes.

§ 14. Rahmusliikude keskvalitsuste
ja organisatsioonide finantserimine
jätab selle paa- eht keskvalitsuse
eelarvete järele, selle alla ta kuulub
oma tegemus tundemärgi poolest.
Eelarved pannakse ette sellekohase
rahmusliku keskvalitsuse laudu.

Politiilis-hariduse tööliste konverents Peterburis

15—20. aprillini 1921.

Politiilis-hariduslik töö Venemaal on jälgitud põlvkond-
teadmatada poliitiliselt tööstatamaasi
teadlikelt nduajaga mahariigi kodan-
kelt, kes täie arusaamisega võiksid
anduda kommunisti luse ülesehitus-
tööle. Selle põhimõtte järele on po-
liitilis-hariduslik paa- valitsus lihtselt
oma kohalike osakonniga püüdnud
tööstada ja peab ütleva, et tööl on
olnud soovitavad tagajär. Kuigi
teguiseda tuli äärmiselt raskes tin-
gimuses koduajaga mõtluspaivil. Mas-
sid on poliitiliselt enam arenenud ja
selle tulemuselt on kõigepeält nähtud,
et kommunisti luse põhimõtteid nüüd
palju teadlikumalt tuntakse. Kuna
aga nüüd koduajaga lõppenud, võib
politiilis-hariduslik töö veel eduka-
malt ja veel laiemas ulatuses are-
neda, sest selle on rahvasjal kahtlemata
hõppis jaodjamad võimalused. Meie
partei X kongress märkis omaltpoolt
üles need sihtjooned, mille järele po-
liitilis-hariduslikul paa- valitsusel tul-
teguiseda masside kasvatustöös poliiti-

liselt. Suid siiski peavad ka kohalike
politiilis-hariduse töölised omavahelisi
nduajaga ja konverentsi korral-
dama, et luua esitels ühise tegemus-
ajast ja teiseks aru anda omast seni-
sest ja tulevasest tööst. Ning naja-
des seni jaadud kogemustele, lihtselt
arve võttes ja lähemaid katatust
politiilis-hariduslikus töös ja tingi-
muse, milles see töö teha tuleb, pea-
wad meie poliitilis-haridustöölised
ellu viima partei X kongressi juht-
nõudid ja resolutsioonid juba plaani-
kindlamalt ja mõimsamalt, kui see ko-
duajaga paivil maemalt mõtmalt oli.
Seda aga on vaja ühise kindlat tege-
musplaan, mõtete mahetust ja abi-
ndude ostmist. See asjaolu omalt-
poolt tingib aga konverentside mõ-
nduajaga korraldamise, kus poliiti-
ilis-hariduse töölised annavad aru
omast senisest ja tulevasest tegemusest,
katatustist ja raskustist, mis ühise-
ndul ning jõul tulevad korvaldada
ja lõpuliselt võita.

Esimene sarnane konverents astus

Sähemal ajal on sellest võimalik torba saata 20—25%. Kirjaostkamattuse litwideerimise pääle kuulub 5 aastat.

Tõbb tuleb alata organiseeritud, elementidest, enam noorealistest. Täisealiste hulgas tuleb kirjaõppust seada nii, et see neid huvitaks. Kirjaostkamattule ei tule õpetada ainult tähte, waid ka kogu õppuse mõtet. Õpetaja, kes ainult tähte õpetab, tuleb koolist minema kihutada. See waade, et igakõs mõib täiskaswanute hulgas ilma erilise ettevalmistuseta kirjaostkamattust litwideerida, ei ole õige. Kes sellele tööle end pühendanud, peab olema hästi ettevalmistatud.

Kirjaostkamattuse litwideerimise sektiioonil tegi sm. Holland ettekanne kirjakooli ülesannetest ja töövõisidest.

Konwerentzil mõeti selles küsimuses kaõs seisukohta: esimene — tuleb ainult tehnilist kirjaostkamattust litwideerida, teine — tuleb litwideerida nii tehnilist kui poliitilist kirjaostkamattust.

Sm. Hollandi armamise järele ei ole tehnilise kirjaostkamattuse litwideerimine mõeldaw ilma laiemale ühiskondlikule alusele seadmata. Wähe on üksi lugema õpetamisest, waid ka saadud teadmisi tõwendada ja see on võimalik ainult sel korral, kui kirjakooli lõpetajad ka poliitilise kooli läbi teewad. Selle ülesande teostamise kõige otsetohesemaks abinõuks on kõige päält n. n. suufõnaline kirjaõppus. Kooliastujaid ei tule õpetada ainult tehniliselt kirjutama, waid ka oma mõtteid wäljendama nii suufõnaliselt kui kirjalikult.

Sm. Deršhawi ni armamise järele on kirjakooli pääülesanne — õpilaste kultuurilise tasapinna tõstmine. Kool on oma ülesande siis täitnud, kui õpilane temast wälja

minnes ütleb, et ta ilma raamatuta elada ei saa. Inimene, kes küll kooli läbi teinud, kuid kes ei ole omandanud armastust raamatu vastu, unustab oma teadmised juba kuu aja pärast. Kooliõpilane peab saama kultuuriliseks selle sõna laiemas mõttes. Temas tuleb uudishimunu äratada. Selle poole tuleb juhtida küll õpetamiswiisid. Kooli hingeks peab olema õpetaja. Puudub hing, siis ei atta mingijugused õpetamismetoodid.

Järgmine kõneleja sm. Stetsenko, kes organiseerimisküsimusest kõneleb, tähendab, et meil on kawatsusel kõigi kirjaostkamattuid raioonide järele ära jaotada ja esimeseks augustiks hulk kooli awada.

Propaganda sektiioonis mõeti vastu propagandatöö kohta resolutsioon, milles muu seas tarwiliseks tunnistatakse kõigi propagandaorganisatsioonide ühinemist.

Et laialisi rahwajulki propaganda töösse tõmmata, nende teadwust tõsta, organiseeritakse ajutustes ja ettewõtetes poliitilis-hariduslikud ringid, raioonides — klubid ja rahwamajad. Tähendatud ringides tuleb kõigi päewaküsimusi walgustada, nõukogumõimu dekreetide ning sammudega tutvustada; päewaküsimuste kohta eriloenguid pidada, kus juures nende juure teoteetiliselt tuleb asuda.

Organiseerimise sektiioonis otjustati muu seas walida komisjon, kes kirjaostkamattuse litwideerimise metoodid wälja töötaks.

Propaganda sektiioonis arutati 19. aprillil ekstarfioonide organiseerimise küsimust. Sm. Krasnuba, kes seetohase ettekandega esines, teatas, et praegu tödtawad kubermangu poliitilis-hariduse walitsuse juhatusel 7 ekstarfioonjaama; kawatsetatse weel terve rida uusi

awada. Etstursioonidest osa wõtta loomijaid on juba üle 30 tuhanda. Kuidel on, et meil lähemas tulewikus wõimalikest etstursioonijuhidest puudus tuleb. Seetõttu tehti uue õpeasutuse loomise küsimus pöewakorrale. See sugune kõrgem õp asutus — instituit — tes hakkaks valmistama uusi etstursiooni juhtijaid, algab tööd juba käesolema aasta oktoobrikuul.

Peosolel wõttis resolutsiooni vastu, milles muudetakse tarwilikeks tunnustatalle etstursioonijaamade loomine teatrites. Pääle selle tuleb etstursioonide kohta laialdaselt propogandat teha.

Kooli-kursuste alamsekttsioonis valmistati plaan, mille järele täisealistele kolmeaastaste kursu-ega koolid awada. See sugused koolid peawad õpilasi kõrgema hariduse omandamiseks ette valmistama.

Kõppkõssolekul 20. aprillil tegi sm. Germaidja ettekanne tööstuse propogandast.

Ta tähendab, et wõtlus töös ja kapitali wahel tõi aina lagunemist kaasa ja seesuguste tingimuste juures ei olnud wõimalik mitte midagi wabatahtlikult wõtta tööst. Üleminekul kapitalismiltsiialismile ei ole wõoline uue sefukorra tähtsusest ja mõttest veel täieliselt aru saanud. Tema mõistust pimestab veel näg ja et ole midagi imelikku selles, et paljudes töösteringfondades moneid eelarvamised veel edasi püsivad.

Ule minnes tööstuspropoganda meetodidele, toonitab kõneleja, et tööstis-

tehulki tuleb ümber kaswutada ja neid kohastada waimlikele ning tehnikale töölle.

Pääle sm. Germaidje ettekanne asus konwerentsi fiskeantud resolutsioonide kuulamiseks.

El. Jadmiga ettekanne kohta poliitilise hariduse töös illesannereft ja sm. Hamburgi agitokajonna töös wõeti resolutsioonid ühelhäälset vastu. Edasi wõeti vastu resolutsioonid kunstilise kaswatusse illesannete, koolide-kursuste töös organisceerimise plaani kohta käesolema ja tulema aasta pääle, etstursioonide, raamatukogutöö, asutuste ja organisatsioonide wahetordade, rahwuswahemuste ja nõukogu- ning parteikoolide kohta Peterburi linnas ja kubermangus, kirjaostamattuse likwibeerimise küsimuses kinnitati sm. Hollandi teesid.

Lõppsonaga esines st. Jadmiga tähendades, et kiti konwerentsist osawõtjad on jõudnud kindlale arusaamisele, et on tarwis laialiselt hulle töölle tõmmata. Poliitilise hariduse töölises esitamad proegu kommunistliku hariduse punast sõjamõde ja seesugustena peawad nad cestuju wõtma punafest wäest, kuidas wõtma peab. Kõik poliitilise hariduslikud j ud tuleb jaata nii maale kui linnadesse. Seejuures tuleb meeles pidada, et ilma poliitika ei wõi olla haridust.

El. Jadmiga kõne saadab wali läteplagin.

Konwerents lõppes ütsameelse „Internatsionaaliga“.

Hariduse rahwakommisariaadi warustusosakonna näitlikkude õpeabinõude alamosakonna üleskutse.

Näitlikke õpeabinõusid on meil wähe, valmistusliku apparanti näitlikkude peabinõude murejemiseks pole ka

mitte, spetsialiste selles wallas, pole osawaid loodusajalooliste wõresmaterjalide kogujaid, kuid ometi on meie

Kuid teisest küljest on korratuma majandusliku elu raskused, mis Euroopa imperialistliku ja tootjaja relodus, nii suured, et mitmed lootuse-tult käega löövad, veldes, et kultuuri-lisels töötis töbliste hullades pole nälid tarwilist aega ega kohast sisse-seadet, et töblised kurdits jäävad wal-gusele ja teadusele hüüete wastu, sest ei nad tänase päewa muredega on loormatud.

Kuid peame meie, haridustöblised, kaitama kõiki neid asjaoluseid silmas pidades? Meid pole palju, meie jõu-dube tätipäädne arvelemõtt näitaks, et oleme liig wäiksearwuline, et likwi-deerida kirjamõistmatust isegi waba-riigi laste seas. Kuid seepääl waata-mata on tarwiline kõige meie jõudude mobilisatsioon, halastamatu mõitlus kõigi talistustega, mis haridust keela-wad töbrähwa hullades laiali laotada, sest see on asi, mis ei luba edasi lükkamist.

Sotsiaalse kultuuri ja haridustöblised peawad tungima kõige sügawamale rahwahulladesse ja kõige energilisemat laastegewust awalama igal pool tekkivate kirjamõistmatuse likwi-deeri-mise komisjonidele, sama ka kirja-mõistmatute eraldamisest kirjamõistja-kest ja kultuuritöö tegijatest, keda võib jellele tööle tömmata, — teisest kül-kest peawad tungima kirjamõistmatute koolide organisatsioonidesse kus se praeguste lastekoolide juures mõimalik on ja lõputis osa wõtma koolitööst kirja-mõistmatutega ja õpetajate ettemal-mistamisest kirjamõistmatuse likwi-dee-rimisjels rahwahullade seas.

Õpetus peab kandma elu-praktiilisi ilmet, peab olema seotud jutustusega ainete üle, mis tingitud elust, ja teist-kasulikkude teadmiste seletamisega; ühe kirjamõistmatuse likwi-deerimisega pea-saamutatama „kirjamõistmatuse“ likwi-deerimist weel kahes wallas: tehnikas ja poliitilises hariduses.

Kui haridustöblised ühes teiste or-ganisatsioonide rühmadega ajuwad orga-nisatsioonisse ja kirjamõistmatuse likwi-deerimise läbiwõimisele täie energiaga, siis tungib nende töö ikka sügawamale rahwahulladesse ja nende ees awane-wad laiad filmapiirid ning meie töb-liste-talupoegade riit lähineb õnnelikule täiesti sotsiaalse riigi eule.

Töbrähwa kirjamõistmatust oli tsaa-riaegsel Wenemaal kühalt eluorra tunnismärk — kirjamõistmatust teh-nikas ja poliitika wallas: seda nähtust toetasid weel reaktsionärid oma hüüd-sõnabega. Kuid töbliste-talupoegade riigist, mis rajatud suurte hullade jõulite töfisele arusaamisele, peab see nähtus kaduma.

Nii siis, kõik mõitlusele! Sga kul-tuurharidustöbliste ühingu liige — mõitlusele lõbunud korra jäänustegal Ühingu osakondade juhatused ajuge kirjamõistmatuse kaotamise profes-sio-naalsele mobilisatsioonile.

Ulewemalise sotsiaals-kultuur-haridustöbliste ühingu keskkomitee.

Wastutaw toimetaja:

Toimetuse kolleegium.